МОСКОВСКИЙ ГОРОДСКОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ: ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ XXI ВЕКА

Материалы международной
научно-практической конференции

(5-сентября 2025)
Москва.

Usmonova Ruzixon Bozorovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti o‘qituvchisi

TALABALARNING MUSTAQIL BILIM OLISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRUVCHI SHART-SHAROITLAR

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta’lim muassasalarida talabalarning mustaqil bilim olish faoliyatini takomillashtirishga xizmat qiluvchi pedagogik, tashkiliy, psixologik va texnologik shart-sharoitlar ilmiy asosda tahlil qilinadi. Mustaqil ta’limning zamonaviy talqini, uning shaxs kamolotidagi o‘rni, o‘quv motivlarini rivojlantirish mexanizmlari, ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalarni joriy etishning samarasi haqida fikr yuritiladi. Shuningdek, mustaqil ta’limni takomillashtirishga qaratilgan metodlar, pedagogik muhit va o‘qituvchi-mentor faoliyatining ahamiyati yoritiladi hamda oliy ta’lim tizimi uchun amaliy takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: mustaqil ta’lim, o‘quv motivi, ta’lim muhiti, kompetensiya, o‘z-o‘zini boshqarish, axborot madaniyati, raqamli ta’lim, pedagogik shart-sharoitlar.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – talabaning mustaqil bilim olish ko‘nikmasini shakllantirish va takomillashtirishdir. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi ko‘rsatadiki, o‘quv jarayonining markazida o‘qituvchi emas, balki mustaqil fikrlovchi va o‘z ta’limi uchun mas’ul bo‘lgan talaba turadi. Shu bois oliy ta’lim samaradorligi talabaning mustaqil ta’limga tayyorgarligi, intellektual faolligi va faol o‘quv pozitsiyasiga bevosita bog‘liqdir.

Mustaqil ta’lim – talabaning maqsadli, tizimli va o‘z-o‘zini boshqarish asosida bilim egallashi, malaka va kompetensiyalarni mustaqil ravishda rivojlantirishi demakdir. Bu jarayonni samarali tashkil etish uchun maxsus

pedagogik shart-sharoitlar, raqamli o‘quv muhiti, rag‘batlantiruvchi mexanizmlar va ilmiy-metodik qo‘llab-quvvatlash kerak bo‘ladi.

Talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini samarali tashkil etishga imkon beruvchi kompleks shart-sharoitlar har tomonlama tahlil qilindi. Mustaqil ta’lim talabaning o‘z-o‘zini rivojlantirish, tanqidiy fikrlash, mas’uliyatli qaror qabul qilish, ilmiy izlanish olib borish, ijodiy yondashuv kabi kompetensiyalarini shakllantiradi. Bu jarayon shaxsning intellektual o‘sishi va kasbiy yetuklikka erishishida muhim omil hisoblanadi.

Pedagogik jihatdan mustaqil ta’lim o‘qitishdan o‘rganishga o‘tishni ta’minlaydi, talabaning o‘z vaqtini boshqarish madaniyatini shakllantiradi, bilish jarayonini faollashtiradi, shaxsning individual imkoniyatlarini ro‘yobga chiqaradi. Demak, mustaqil ta’lim oliy ta’lim samaradorligini oshiruvchi markaziy omil sifatida qaraladi.

Ta’lim jarayonining kompetensiyaviy asoslanganligi talabani bilim oluvchi emas, bilim yaratuvchi subyekt, mustaqil fikrlovchi, muammoni hal qiluvchi shaxsga aylantiradi. Bu esa mustaqil ta’limni ajralmas qism sifatida qarashni taqozo etadi.

Interfaol va ijodiy metodlardan foydalanish natijasida muammoli ta’lim, loyiha metodi, keys-stadi, ilmiy-tadqiqot topshiriqlari, “aqliy hujum”, debatlar kabi metodlar talabalarning shaxsiy mas’uliyati, mustaqil fikrlashi, tahliliy qobiliyatini rivojlantiradi va mustaqil ta’limning sifatini oshiradi.

O‘qituvchi-mentor yo‘naltiruvchi, maslahat beruvchi, ilmiy maslahatchi sifatida talabaning mustaqil bilim olish jarayonini boshqaradi. Mentorlik shaxsiy yondashuvni kuchaytiradi va motivatsiyani oshiradi.

Raqamli ta’lim mustaqil ta’limni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi. Bular: Elektron resurslar va platformalar, Elektron kutubxonalar, LMS tizimlari (Moodle, Google Classroom, Canvas), mobil ilovalar talabaning istalgan vaqtda, istalgan joyda, individual sur’atda bilim olishiga imkon yaratadi.

Videoresurslar va amaliy simulyatsiyalar talabaning mustaqil o‘zlashtirish samaradorligini oshiradi, nazariy va amaliy bilimlarni integratsiya qiladi.

Raqamli baholash vositalari testlar, elektron rubrikalar, avtomatlashtirilgan baholash tizimlari talabaning o‘z-o‘zini nazorat qilish, bilimini baholash, kabi ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Mustaqil ta’limning muvaffaqiyati talabaning ichki motivlariga bog‘liq. Motivatsiyani kuchaytiruvchi omillarga o‘z yutuqlarini kuzatish imkoniyati, rag‘batlantiruvchi baholash, natijaga yo‘naltirilgan topshiriqlar, kasbiy istiqbol bilan bog‘liq maqsadlar, shaxsiy qiziqishlarni inobatga olish kabilar kiradi. Psixologik qo‘llab-quvvatlash muhitining mavjudligi talabaning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi, bilim olish jarayoniga faol jalb etadi.

Mustaqil ta’limni tashkil etishning tashkiliy-pedagogik mexanizmlariga aniq topshiriqlar tizimi: muammoli, tahliliy, izlanishga undovchi, amaliy natija beruvchi bo‘lishi kerak. Mustaqil ta’lim vaqtini to‘g‘ri rejalashtirish uchun o‘quv rejalarida mustaqil ishlar uchun yetarli soat ajratilishi shart. O‘quv jarayonida ilmiy tadqiqot elementlarini joriy etish oqibatida referat, esse, maqola, loyiha, tajriba, kuzatuv ishlari mustaqil ta’limni kuchaytiradi. Ta’lim muhitini boyitish kutubxona, laboratoriya, mediaresurslar va kompyuter sinflari mustaqil o‘rganish jarayonini samarali qiladi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarning mustaqil bilim olish faoliyatini takomillashtirish – zamonaviy oliy ta’limning ustuvor vazifasidir. Mustaqil ta’lim samaradorligi quyida ko‘rsatilgan kompleks shart-sharoitlar mavjud bo‘lganda yanada oshadi. Raqamli ta’lim infratuzilmasi, interfaol metodlar, mentorlik tizimi, kuchli motivatsion muhit, ilmiy-izlanish faoliyati, o‘quv topshiriqlarining maqsadga yo‘naltirilganligi mazkur shart-sharoitlar talabaning mustaqil fikrlovchi, raqobatbardosh, ma’naviy yetuk va kasbiy madaniyatga ega mutaxassis sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Mustaqil ta’limga asoslangan yondashuv oliy ta’lim sifatini oshirishning eng ishonchli mexanizmlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Alimuhamedov N. “Antik adabiyot tarixi”. – T.: O‘qituvchi. 1975.
2. Farmonova M. Qadriyatlar – ma’naviy kamolot asosi. Ilmiy-uslubiy qo‘llanma. – T.: Tasvir nashriyot uyi, 2019. – 36 b
3. Hamdam U., A.Qosimov. Jahon adabiyoti. O‘quv qo‘llanma. – T.: 2017. – 178 b.

Jalolov A., Xonnazarov Q. Mustaqillik izohli ilmiy-ommabop lug‘ati. – T.: Sharq, 1998. – 279 b.

	МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ИНФОРМАТИКИ КАК ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ	
13.	Yuldashev Azim Abdurahmonovich A COMPARATIVE STUDY OF ANIMAL METAPHORS IN ENGLISH AND UZBEK: A LEXICO-SEMANTIC AND PRAGMATIC APPROACH	88
14.	Мирзаулукова Мияссар Убайдуллаевна ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ БИОЛОГИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ У УЧАЩИХСЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЫ	95
15.	Usmonova Ruzixon Bozorovna TALABALARNING MUSTAQIL BILIM OLISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRUVCHI SHART-SHAROITLAR	102
16.	Mirzayeva Umidaxon Inamovna INKLYUZIV SINFDA ZAIF ESHITUVCHI BOLALAR BILAN ISHLASHNING ILG‘OR XORIJIY VA MILLIY TAJRIBALARI	106
17.	Ollazarova Latofat Otaboyevna ZAMONAVIY PEDOGOGIKADA XALQ PEDOGOGIKASINING O‘RNI VA ROLI XUSUSIDA	110
18.	Imomnazarova Maysaraxon PEDAGOGIK IJODKORLIK VA UNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI HAQIDA	116
19.	Qodirova Kumush MAKTABGACHA TA'LIM YOSHIDAGI BOLALAR ONGIDA VATANPARVARLIK TUYG'ULARINI SHAKLLANTIRISH ASOSLARI.	121
20.	Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna RAQAMLI MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGIGA TA’SIRI	127
21.	Rashidova Gulnoza G`ulomovna TARBIYA DARSLARINI OTA-ONALAR BILAN HAMKORLIKDA TASHKIL ETISH METODIKASI	132
22.	Rakhmatov Rafik Gayratovich PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL ANALYSIS OF ADOLESCENT BEHAVIOR AND ITS FACTORS	138